

Översyn av regionens ekonomiska styrprinciper

Dnr 01039-2022

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att ge regiondirektören i uppdrag att genomföra en översyn av Region Norrbottens ekonomiska styrprinciper och finansiella mål.

Ärendet

Bakgrund

Ekonomiska styrprinciper är sådana principer som regionen använder för att styra den ekonomiska utvecklingen och hur budgeten ska konstrueras och följas upp. Styrprinciper behöver finnas på övergripande nivå men också på detaljerad och operativ nivå. Principerna ska utgå ifrån lagstiftning, nationell normgivning samt regionens egna behov. Principerna ska medföra att regionens ekonomi blir förutsägbar, transparent och objektiv.

Sådana principer, både statliga och egna, finns idag i varierande utsträckning för planering, budgetering, redovisning och uppföljning men också för kalkylering, prissättning, resultatenheter m.m. Utgångspunkten är ofta en statligt och nationellt övergripande princip som t.ex självkostnadsprincipen som sedan omsätts i nationell normgivning och konkretiseras i regionala principer genom olika styrande regler och riktlinjer. Så är bl.a fallet för statens styrning av regionernas balanskrav och möjligheterna till att nyttja en resultatutjämningsreserv (RUR). Dessa principer uttrycks övergripande i kommunallagens ekonomikapital, har normerats via Rådet för kommunal redovisning och konkretiserats i regionerna i regionala regelverk för god ekonomisk hushållning (GEH).

I regionen finns ekonomiska styrprinciper dokumenterade i form av regler och riktlinjer men också i principer som bygger på uttalad historik. Detta är inte ovanligt i stora organisationer men efter en större omställning bör de ekonomiska styrprinciperna ses över och vid behov anpassas och tydliggöras.

Balanskravsresultatet och Resultatutjämningsreserven

Kommunallagen stipulerar att det s.k balanskravsresultatet inte får understiga 0 (noll) kr. Balanskravsresultatet utgår ifrån årets resultat (sista raden i resultaträkningen) som därefter justeras med ett antal justeringsposter. Fram-

förallt är det justeringsreglerna för orealiserade realisationsvinster/-förluster i finansiella instrument som väldigt stora opåverkbara resultatjusteringar. Balanskravsresultatet kan därför skilja sig stort från det redovisade resultatet och svänga kraftigt mellan åren. Balanskravsresultatet blir härigenom svårstyrkt och svårplanerat och mer beroende av värdeförändringar av finansiella instrument än av de faktorer som regionen själv kan påverka. Balanskravsresultatet fokuserar enbart på ett år i taget och om balanskravsresultatet är negativt ska detta återställas inom tre år. Flera år av positiva resultat eller en stark soliditet fritar inte en region från att ett enskilt underskottsår som grundregel alltid ska återställas.

För att underlätta en mer långsiktig ekonomisk planering finns ett nationellt regelverk som ger regioner och kommuner möjlighet att kunna utjämna resultatutjämningsreserv (RUR) och så har region Norrbotten också gjort från och med 2020. Principen med RUR är att regionen i goda tider kan avsätta del av ett positivt resultat i syfte att nyttjas när konjunkturen är dålig då negativa resultat kan tänkas uppstå. Regionerna äger själv att upprätta det regelverk som styr hur RUR kan nyttjas vilket skett i regionens policy för God Ekonomisk Hushållning. I regionens RUR finns efter bokslutet 2021 avsatt totalt 1 665 mnkr. Regelverket i region Norrbotten skapar dock i praktiken en inlåsnings effekt. Nyttjande kan bara ske när årets skatteunderlag ökat mindre än genomsnittet för riket för den senaste 10-årsperioden. Konsekvensen blir därigenom att RUR blir beroende av faktorer som ligger utanför regionens kontroll och inte kan nyttjas som ett verktyg i en långsiktig ekonomisk planering. Det blir härigenom ett stort fokus på varje enskilt år istället för på den mer långsiktiga planeringen och begränsar möjligheten till resultatutjämning över åren. Ett underskottår kan då innebära att regionen, trots att det ligger 1 665 mnkr i RUR, ändå måste skapa en handlingsplan för att återställa underskottet. Ett skäl till att få regioner har inrättat egna RUR är den låga användbarheten.

Svårigheterna att nyttja den i regionen avsatta resultatutjämningsreserven gör att regionens regelverk bör omformuleras så att det blir möjligt att vid andra oförutsedda händelser och situationer än då skatteunderlaget inte växer tillräckligt mycket kunna nyttja RUR som ett led i en långsiktig finansiell planering. Regionen kan själv, inom ramen för gällande lagstiftningen, styra över hur regelverket uttrycks.

Intentionerna i den nyligen avlämnade statliga utredningen om God Kommunal Hushållning (SOU 2021:75) som avser förslag till förändrad ekonomisk styrning av kommuner och regioner är bl.a att nationellt öka kraven på långsiktighet, öka kommunernas och regionernas möjligheter till en mer flexibel resultatutjämningsreserv över åren, öka kraven på tydlighet i hur en region

uttrycker hur en god ekonomi ska uttryckas och att minska den statliga detaljstyrningen. Eftersom vi i dagsläget inte vet hur ett lagförslag kan komma att se ut måste eventuella anpassningar av regionens egna styrande principer ligga både inom ramen för befintlig lagstiftning men också hitta sina utgångspunkter i utredningens intentioner.

Finansiella mål

I region Norrbotten uttrycks det finansiella målet som att balanskravsresultatet ska uppgå till minst 1 procent av skatter, generella statsbidrag och utjämning. I praktiken betyder det ett balanskravsresultat på c:a +100 mnkr per år. Balanskravsresultatet är av fler skäl olämpligt att använda som bas för en ekonomisk målsättning. Svängningarna och oförutsägbarheten i balanskravsresultatet gör det svårstyrt, det är också svårt att förstå och svårt att kommunicera. Balanskravsresultatet är också svårt att koppla till den verksamhet som bedrivs och därigenom försvagas också den ekonomiska styrningen. Regionens finansiella mål bör därför omformuleras.

Jämställdhetsperspektiv

En tydlighet i hur de ekonomiska styrprinciperna uttrycks, en förbättrad resultatutjämning och en tydlighet i hur de finansiella målsättningarna uttrycks kommer att skapa ökad transparens och förutsägbarhet, minska ryckighet och kortsiktighet och ge regionen bättre möjligheter att hantera enskilda underskottsår. Långsiktighet och planering stärks och ger bättre förutsättningar för att få genomslag för politiska prioriteringar och även gynna utvecklingen mot en jämställd och jämlik vård.

Barnrättsperspektiv

Ange i vilken grad barn bedöms påverkas av beslutet (välj det alternativ som passar bäst, 1-4):

1. Åtgärden/beslutet är uppenbart för barnets bästa.
2. Åtgärden/beslutet påverkar barn till stor del.
3. Åtgärden/beslutet påverkar till liten del.
4. Åtgärden/beslutet påverkar inte alls barn.

Fyll i formuläret för den nivå av prövning som är aktuell och bifoga som beslutsunderlag till ärendet.

Protokollsutdrag skickas till:

Ekonomi- och uppföljningsavdelningen, Ekonomidirektör